

**О.Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебіндегі психологиялық қызмет
орталығының 2024-2025 оқу жылындағы жүргізілген жұмыстардың жылдық есебі**

Білім беру ұйымдарындағы психологиялық қызметтің іске асуы мен негізгі міндеттері
білім алушыларды психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу принциптері Қазақстан
Республикасы Оқу-ағарту министрінің м.а. 2022 жылғы 25 тамыздағы № 377 «Орта білім
беру ұйымдарындағы психологиялық қызметтің жұмыс істеу қағидаларын бекіту туралы»
бұйрығымен негізделеді

Психологиялық қызметтің мақсаты - білім алушыларды табысты оқыту, дамыту, әлеуметтендіру және кәсіби білім беру траекториясын саналы тандауды қалыптастыру үшін психологиялық-педагогикалық және әлеуметтік жағдайлар жасауға бағытталған

Психологиялық қызметтің міндеттері:

- 1) Оқыту процесінде білім алушылар мен тәрбиеленушілердің даму жағдайын психологиялық-педагогикалық талдау, негізгі проблемалар мен олардың туындау себептерін анықтау, оларды шешу құралдарын айқындау, сондай-ақ ұжымның педагогикалық қызметі үшін қауіпсіз орта құру;
- 2) оқу процесінде баланың психологиялық-педагогикалық мәртебесін және оның психологиялық даму динамикасын мониторингтеу; білім алушылар мен тәрбиеленушілердің оқу қызметін дараландыруға жәрдемдесу;
- 3) білім алушылардың жеке ерекшеліктері мен ерекше қажеттіліктерін ескере отырып, оқыту нәтижелеріне қойылатын мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартының талаптарын орындауға жәрдемдесу болып табылады;
- 4) әлеуметтік қауіпсіздік, психологиялық денсаулық проблемаларын еңсеруге және деструктивті мінез-құлық нысандарының алдын алуға, білім алушылар мен тәрбиеленушілерді бейімдеу, оқыту және тәрбиелеу қиындықтарына бағытталған жеке дамыту және түзету-дамыту бағдарламаларын әзірлеу және енгізу;
- 5) жаңа әлеуметтік тәжірибені саналы және белсенді түрде беру арқылы білім алушылар мен тәрбиеленушілердің бойында өзін-өзі дамытуға және өзін-өзі жетілдіруге әмбебап оқу дағдыларын қалыптастыру мен қабілеттерін дамытуға жәрдемдесу болып табылады;
- 6) білім беру процесіне қатысушыларға, олардың жеке құқықтарына қысым жасамай, өзара көмек, эмпатия, жауапкершілік, өзіне сенімділік, шешім қабылдау қабілеті, белсенді әлеуметтік өзара іс-қимыл қағидаттарын тәрбиелеу мен қалыптастыруға жәрдемдесу болып табылады;
- 7) Білім беру ұйымының психологиялық-педагогикалық, әлеуметтік қолдау саласындағы ғылыми және практикаға бағдарланған жетістіктерін тарату және практикаға енгізу болып табылады;
- 8) білім алушылар мен тәрбиеленушілердің жеке мүмкіндіктері мен ерекше қажеттіліктерін ескере отырып, оларды әлеуметтендірудің тиімді жағдайларын жасау үшін білім беру процесіне қатысушыларға психологиялық-педагогикалық сүйемелдеу көрсететін педагогтер мен мамандардың пәнаралық, командалық өзара іс-қимылын қамтамасыз ету;
- 9) білім беру ұйымының алқалы органдарымен және білім беру, денсаулық сақтау, халықты әлеуметтік қорғау, Ішкі істер мүдделі органдарымен өзара іс-қимыл жасау болып табылады.

2024-2025 оқу жылында 1-сынып оқушыларының бейімделуі зерделенді Мектепте екі 1-сынып бар. 1 «А» сынып жетекшісі А.Ермашева.Сыныпта барлығы-20 оқушы,қызы-

11,ұлы-9 Сыныптың әлеуметтік жағдайы жақсы.Сыныптың педагогикалық-психологиялық картасы,әлеуметтік картасы толтырылған.

1 «Б»сынып жетекшісі А.Досқалиева Сыныпта барлығы 19 оқушы,қызы-9,ұлы-10 Сыныптың әлеуметтік жағдайы жақсы, сыныптың педагогикалық-психологиялық картасы,әлеуметтік картасы толтырылған.

1-сынып оқушыларымен тренинг өткізілді.

Оқушылардың 1- сыныпқа бейімделу кезеңі (тренинг)

Тақырыбы: Бірінші сыныпқа бейімделуге көмек.

Мақсаты: Бейімделу себептерін алдын-алу.**Сабақ барысы:** **Кіріспе** Сурет «Мектепке жол» Жаттығу «Аты және қасиеті» Талдау «Бізге ереже қажет» Ойын «Менің мекен жайым» Екінші-басқаға кедергі жасамау.Сұрақ-жауап Маған мектепке баруға ұнайды Маған сабағы ұнайды .Менім достарым көп Тәттіні жақсы көремін Кімде мысық бар.Кім футбол жақсы көреді т.б.Сәлемдесу рәсімін тандап алу.Сурет Мектепке жол 1-сынып оқушылары . Талдау жасау. Шеңбер бойынша әңгімеледі. **Жаттығу.** Аты және қасиеті. Допты кезекпен бір-біріне лақтырып өзі туралы айтып шығады. Бізге ереже қажет. Талдау.Оқушылар сабаққа неге келеді? Сабақта тәртіп ережесі бар ма?Ойын менің мекен жайым. Барлығы бір уақытта өз адресін айтады, әр біреуі оны естісе екен деп қатты айтады. Жүргізуші біреудің адресін сұрайды. Бірінші ереже бір- бірін тыңдау.Екінші- басқаға кедергі жасамау.Дұрыс немесе қате жауап жоқ. Бір-бірін ренжітпеу.Сен өзіне сенімді боласың егер саған кедергі жасамаса.Басқаға кедергі жасамайтындай қылып барлығын істеуге болады Сенімді болуға болады, сені ешкім ренжітпесе.

Жаттығу «Күн шуақты алаңқай»

Мақсаты: Қатаюу дан арылу, жылы достық қарым – қатынастық қалыптастыру.

Нұсқау: Елестетіңіз, күн шуақты көк шалын алаңқайда, дем алып отырмыз. Күн шуағы көздеріңізге қарайды. Көздеріңізден беттеріңізге қарай жылжиды. Алақандарыңызбен сипалаңыздар. Ол ары қарай маңдайыңызға, мұрыныңызға, ауызыңызға, бетіңіздің ұшына, иегіңізге түсті. Одан кейін мойыныңыздан, қолыңыздан денеңізден, арқадан сипап өтті. Күн шуағы сізді жылытты.

«Күн шуақты алаққай» қызыл – сары, қош иісті, әсем гүлдерге толы. өз өзіңіздің ұнатқан гүлдерін түйіп, жылы лебіздерін, тілектерін білдірді.

Қорытынды.Менің көңіл-күйімнің түсі.**Қорытынды** Тиімді жұмыс атқару үшін маман өзінің беретін пәнін, әр түрлі әдіс- тәсілдерді жетік білуі керек, оқушылармен тығыз қарым – қатынаста болуып жұмыс жүргіздім. Осы мәселелерді әрдайым сабақта, сабақтан тыс уақытта, белгілі бір мақсатта емес, әр түрлі жағдайларда қолданып отыру, атқарылған жұмыстардың нәтижесін көрсету жұмыстың нәтижелі болуына ықпал жасады.

Сөзімді қорыта келе,1-сыныптардың оқушыларының мектепке бейімделуі бірқалыпты екені байқалды.

2024-2025 оқу жылында 5- сынып оқушыларының орта буынға қалыптасуы мен бейімделуі зерделенді. Мектепте екі 5-сынып бар.5 «А» сынып жетекшісі А.Айбытов Сыныпта барлығы-20 оқушы,қызы-8 Әлеуметтік жағдайы –жақсы. Сынып оқушыларына педагогикалық-психологиялық картасы, әлеуметтік паспорты толтырылған. 5 «Б» сынып жетекшісі И.Садирова Сыныпта барлығы -18 оқушы, қызы-6 Әлеуметтік жағдайы-жақсы. Сынып оқушыларына педагогикалық-психологиялық картасы, әлеуметтік паспорты толтырылған. 5 «В» сынып жетекшісі Н.Әділбекова Сыныпта барлығы -14 оқушы, қызы-7 Әлеуметтік жағдайы-жақсы. Сынып оқушыларына педагогикалық-психологиялық картасы, әлеуметтік паспорты толтырылған.

Сыныптарды бақылау мақсатында 5 «А», «Б» «В» сынып оқушыларымен 21 қыркүйек күні үлкен үзілісте «Молекула» атты жаттығу жүргізілді. Сынып оқушылары түгел қатысты. Жаттығуды қызығып ойнады. Топтағы оқушылар атомдар, олар белгілі бір қозғалыста болды. Жүргізушінің белгісімен олар белгілі бір көлемдегі молекулаларға бірікті. 10 секунд ішінде. Молекула құрамына кірмеген атомдар шығып кетіп отырды. Жүргізуші әр кезде атомдар санын айтып отырып 1 оқушы артық қалып ойыннан шықты. Бұл жаттығу оқушыларды ынтымақтасуға, бір-бірімен жақындасуына ықпал жасауына көмектесті.

5 «А», «Б» «В» сынып оқушыларымен 19 қазан күні үлкен үзілісте Сыйласымды қарым-қатынастарының бұзылмауларын, жолдастарына деген мейірімдерінің күннің шуағындай атты сергітуді жұмысы өткізілді. Сергіту жұмысы өте көңілді өтті. Оқушылар сергіту жұмыстары үнемі өткізілсе деген ұсыныстар айтты. 20 қазан күні «Қарым-қатынас маған қуаныш сыйлайды» атты тренинг өткізілді. Осы тренинг арқылы оқушылардың орта буынға қалыптасуы байқалды. Қарым – қатынас достық, ізгілік мақсатында ұштастыра білді. Олар жағымды қарым – қатынас орнатуға үлкен әсерін тигізді. Алған білімдері мен дағдыларын жаттығу арқылы қайта бекітілді. Оқушылар белсенділік танытты. Сыныптағы оқушылар өз орнын және өзінің ортасына көмектесуді, сыныпта белсенді жұмыс жасауға қызығушылықтары жоғарылады. Бір-бірінің арасынағы қатынас-қатынастың мәнін түсінді. Оқушылар өз бойындағы жағымды, жағымсыз қасиеттерін айтып, оны түзеу жолдарын қарастырғаны байқалды.

26 қазан күні 5 «А» сыныбынан «Менің сыныбым» әдістемесі алынды. Әдістемеге толық сынып орындап берді. Әдістеменің мақсаты: мұғалімдермен, сыныптастарымен қарым-қатынасы, достары кім? Қорытындысы бойынша сыныпта оқушылардың достары бір-бірімен байланыстары жақсы екенін байқалды. Сынып жетекшісіне алдағы уақытта оқушылармен мектепшілік іс-шараларға қатыстыру, сабағын үнемі қадағалау қажеттігі, үнемі ата-аналарымен тығыз байланыста болу ескертілді.

27 қазан күні 5 «Б» сыныбынан «Менің сыныбым» әдістемесі алынды. Әдістемеге толық сынып қатысты. Әдістеменің мақсаты: мұғалімдермен, сыныптастарымен қарым-қатынасы, достары кім?

26 қазан күні 5 «В» сыныбынан «Менің сыныбым» әдістемесі алынды. Әдістемеге толық сынып орындап берді. Әдістеменің мақсаты: мұғалімдермен, сыныптастарымен қарым-қатынасы, достары кім? Қорытындысы бойынша сыныпта оқушылардың достары бір-бірімен байланыстары жақсы екенін байқалды. Сынып жетекшісіне алдағы уақытта оқушылармен мектепшілік іс-шараларға қатыстыру, сабағын үнемі қадағалау қажеттігі, үнемі ата-аналарымен тығыз байланыста болу ескертілді.

Қорытындысы бойынша сыныпта оқушылардың бір-бірімен байланыстары жақсы екені байқалды. Сынып жетекшісіне алдағы уақытта осы оқушылармен мектепшілік іс-шараға қатыстыру, сабағын үнемі қадағалау қажеттігі, үнемі ата-аналарымен тығыз байланыста болу, оқушылардың жұмыс жасау жайлы ескертілді.

Сөзімді қорыта келе сыныптардың 5-ші сынып оқушыларының орта буынға қалыптасуымен бейімделуі бірқалыпты.

1.Алтай Айдын Жеңісбекұлы 31.05.2010 жылы туылған ,6 «В» сыныбында үйден оқиды. Диагнозы:Церебральный паралич, атонико-астотическая форолич ср.ст. Тенести. Симтомическая эпелепсия ЗПМД гр.ЗРР. Пепохрооинная анемия.Жеңіл ақыл-ой бұзылысы бар балаларға арналған арнайы білім беру бағдарламасы бойынша оқытылады.Оқушыға коррекциялық сабақ жүргізіледі.

2.Қобланов Дарын Қалданұлы 17.09.2012 жылы туылған,7 «А» сыныбында үйден оқиды. Диагнозы:Образование хиозмольно-солмерной облосные с кистозным компонентом. Состояние после операций. (03.06.2020-19.05.2021 Жалпы мектеп бағдарламасы бойынша білім алушының оқу жетістіктерін бағалау қажеттігі айтылған.Жалпы білім беру бағдарламасымен оқытылады.

3.Қобланов Дамира Қайратқызы 01.01.2011 жылы туылған ,7 «Б» сыныбында үйден оқиды. Диагнозы: ДЦН. Гиперкинетической форма, тяжелый. Степеней тяжести ЗПМРИ ЗРР. Арнайы білім беру бағдарламасы бойынша оқыту ұйымдастырылды.

4.Амандықұлы Нұрболсын 06.04.2011жылы туылған,8 «А» сыныбында үйден оқиды. Диагнозы: Умственной отсталость легкой степени, значительное нарушение поведение, ухода и лечение. Жеңіл ақыл-ойы бұзылыстары бар, балаларға арналған арнайы білім беру бағдарламасы бойынша оқыту ұйымдастырылды.Оқушыға колррекциялық сабақ жүргізіледі.

5.Сисенбек Аян Идрисович 17. 02.2011 жылы туылған ,8 «Б» сыныбында үйден оқиды. Диагнозы: ДЦП. Гиперкинетическое форма,тенелой степени тяжести.Жеңіл ақыл-ойы бұзылыстары бар,балаларға арналған арнайы білім беру бағдарламасы бойынша оқыту ұйымдастырылды.Оқушыға коррекциялық сабақ жүргізіледі.

6. Бердібек Әділжан 01.07.2015 жылы туылған 3 «А» сыныбында үйден оқиды.Диагнозы:G 40 2Локазивания (Фокальна циальная) симптоматическая эпилепсия изпилептические синдромы с комплексными парциальными судорожными припадками Жеңіл ақыл-ойы бұзылыстары бар,балаларға арналған арнайы білім беру бағдарламасы бойынша оқыту ұйымдастырылды.

Балаларды зорлық-зомбылықтан қорғау, суицидтің алдын алу, олардың құқықтары мен саламаттығын қамтамасыз ету жөніндегі 2023-2025 жылдарға арналған кешенді жоспарға сәйкес О.Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебінде 05.09.2023 жылы Балаларды зорлық-зомбылықтан қорғау суицидтің алдын-алу туралы №230 бұйрық шығарылды.

О.Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебінде 2024 жылғы 8-20 қараша аралығында «Қатыгездік және зорлық зомбылықсыз балалық шақ»ақпараттық науқаны өткізілді .

О.Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебінде 13.11.2024 жылы 8 сыныптар аралығында "Зорлық-зомбылықсыз балалық шақ "тақырыбында тәрбие сағаттары болып өтті. Жұмыс түрі: эссе жазу.

Мақсаты:оқушыларға зорлық-зомбылық туралы мағлұмат беру, адамның жаны мен тәніне үлкен зардап әкелетін соққы екенін түсіндіру және зорлыққа қарсы біздің елімізде заң бар екенін айту. Оқушыларға толеранттылық туралы мағлұмат бере отырып, өздері жүрген орталарында мейірімді болуға, бұзақылық істерге бармауға, адами бойларындағы қасиеттерін сақтауға, әдепті де, тәртіпті де тұлға болып өсуін тәрбиелеу.

Қазақстанда БҰҰ-ның Бала құқықтары туралы конвенциясын ратификациялау аясында 8-20 қараша аралығында «Қатыгездік пен зорлық-зомбылықсыз балалық шақ» республикалық ақпараттық науқаны өтілуде.

Науканның мақсаты-ересектер мен балаларды қоса алғанда, қоғамның балаларға қатысты зорлық-зомбылық пен қатыгездік проблемасы, оның бала мен қоғам үшін салдары, сондай-ақ осы саладағы халықаралық заңнаманың негіздері туралы хабардар болуын арттыру мақсатында Омар Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебінің 4 сыныптар арасында «Зорлық-зомбылықсыз

Бақытты балалық шақ» тақырыбында тәрбие сағаттары өткізілді. Тәрбие сағатының мақсаты: Оқушыларға зорлық-зомбылық туралы мағлұмат беру, адамның жаны мен тәніне үлкен зардап әкелетін соққы екенін түсіндіру және зорлыққа қарсы біздің елімізде заң бар екенін айту. Оқушыларға толеранттылық туралы мағлұмат бере отырып, өздері жүрген орталарында мейірімді болуға, бұзақылық істерге бармауға, адами бойларындағы қасиеттерін сақтауға, әдепті де, тәртіпті де тұлға болып өсуін тәрбиелеу.

<https://www.facebook.com/100033371782360/videos/208008385663397/>

<https://www.facebook.com/100033371782360/videos/2673415602959910/>

О.Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебінде 13.11.2024 жылы 2 сыныптар арасында "Зорлық-зомбылықсыз балалық шақ" тақырыбында тәрбие сағаты болып өтті!

📌 Мақсаты: Балаларға зорлық-зомбылық туралы мағлұмат беру, адамның жаны мен тәніне үлкен зардап әкелетін соққы екенін түсіндіру және зорлыққа қарсы біздің елімізде заң бар екенін айту. Балаларға өз жүрген орталарында мейірімді болуға, бұзақылық істерге бармауға, адами бойларындағы қасиеттерін сақтауға, әдепті де, тәртіпті тұлға болып өсуіне тәрбиелеу.

О.Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебінде 13.11.2024 жылы 11 “Б” сыныбында "Зорлық-зомбылықсыз балалық шақ" тақырыбында тәрбие сағаты болып өтті!

📌 Мақсаты: Балаларға зорлық-зомбылық туралы мағлұмат беру, адамның жаны мен тәніне үлкен зардап әкелетін соққы екенін түсіндіру және зорлыққа қарсы біздің елімізде заң бар екенін айту. Балаларға өз жүрген орталарында мейірімді болуға, бұзақылық істерге бармауға, адами бойларындағы қасиеттерін сақтауға, әдепті де, тәртіпті тұлға болып өсуіне тәрбиелеу.

📌 Сынып жетекшісі: А.Бақтыбаева

<https://www.facebook.com/100033371782360/videos/1044951176646634/>

Мектеп психологы А.Сүлейменова Аутодеструктивті мінез-құлықты қалыптастыру жұмыстарына сәйкес 2024 жылдың 13 қараша күні 6 «Б» сынып оқушыларына *«Мен өзімді мақтай аламын»* тақырыбында тренинг жүргізілді. Мақсаты: өз-өзіне деген жағымды (позитивті) қарым-қатынастың дамуы; оқушылардың сенімділік сезімінің көтерілуі. 2023 жылы Қазан айында 5-6 сынып оқушыларынан Жасөспірімнің психикалық саулығын бағалау мақсатында «НСВ» 10 әдістемесі сауалнамасы алынды. 5-6 сыныптар бойынша 102 оқушы қатысты. Сауалнама нәтижесі бойынша «Психологиялық қолдау тобына» оқушы шыққан жоқ. Мектепшілік бақылауға қолайсыз отбасы есебінен 7 «А» сынып оқушысы Советова Ақерке, 4-арнайы сынып оқушысы Советов Нұржан .

Қараша айында жоспарға сәйкес оқушылардың психологиялық саулығын бағалау шкаласы бойынша 5-11 сынып оқушылары арасынан эссе алынды. Барлығы 279 оқушы қатысты. 5 сыныптар бойынша «Өзіңді мақта», 6 сыныптар бойынша «Менің армандарым», 7 сынып бойынша «Менің өмірім», 8 сынып бойынша «Менің айтылмаған сырларым», 9 сынып бойынша «Мен өзгерткім келеді», 10 сынып бойынша «Мен таңдаған өмір», 11 сынып бойынша «Болашаққа хат» тақырыптарында эссені толық жазып, оқушылар өз ойларын толық түсірді.

О.Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебі бойынша психологиялық іс-әрекеттің жылдық жұмыстарының негізінде оқу жылының басында «Қ Р 2007 жылғы 27 шілдедегі «Білім туралы» Білім туралы заңында Қ Р Оқу-ағарту министрлігінің 25.08.2022 ж «Орта білім беру ұйымдарындағы психологиялық қызметтің жұмыс істеу қағидалары» туралы №377 бұйрығына (ҚР Оқу-ағарту министрінің 29.06.2023 ж №186 бұйрығымен өзгерістерге) және Облыстық білім басқармасының 12.09.2022 жылғы №159-нқ\1 бұйрығына сәйкес, Қармақшы ауданы бойынша білім бөлімі КММ-нің «Орта білім беру ұйымдарындағы психологиялық қызметтің жұмыс істеу қағидаларын бекіту туралы 15.19.2022 жылғы №543 бұйрығын негізге ала отырып, 31.08.2023 жылы Психологиялық қызметтің жұмыс істеу қағидасы туралы №196 бұйрық шығарылды. Психологиялық жұмыстар жүйелі түрде жүргізіліп келеді. Білім сапасы төмен оқушыларға келетін болсақ, әрбір сыныпта үлгерімі төмен оқушылар бар екені анық. Дегенмен бұл оқушыларға әрбір пән мұғалімдері қосымша тапсырма беру арқылы оқушы үлгерімін көтеру қажет. Тоқсан сайын сынып жетекші ата-аналар жиналысын жасап, оқушылардың жағдайларын мәлімдеп отырады. Мектеп психологы ретінде әрбір сынып жиналысына қатысып, сынып жетекші төмендегідей ата-аналар тарапынан балаларына қатысты ережелерімен таныстырылды.

1. Балаңыздың сынып жетекшісімен тығыз байланыста болуы;
2. Сабақтан келген балаңыздың күнделікті күнделігін тексеріп, көмек көрсету;
3. Мектепшілік ата-аналар жиналысына қатысу;
4. Сыныптың ата-аналар комитетінің төрайымымен байланыста болу;
5. Балаңыздың мектептегі жағдайын жасау барысында өз еркіңізбен оқу-тәрбие іс-шараларына қаржылық көмек көрсету;
6. Мектептегі ашық есік күні балаңыздың сабағына қатысу; Ата-аналармен жүргізілетін жұмыс неғұрлым тиімді болуы үшін олармен байланыстың әрқилы түрлерін қолдану қажет. Кейбір сынып жетекшілері тоқсанның аяғында үлгерім қорытындылары туралы ата-аналар жиналыстарын өткізуімен және оқуға үлгермеуші немесе тәртіпсіз балалардың ата-аналарын барлық уақытта бірдей келісіп әрекет жасамауы мүмкін. Бұдан басқа сыныпта, мектепте болатын кез-келген жұмыстарға мектепшілік іс-шараларға, сынып жетекшілердің ең бірінші қолдап, демеу көрсететін-сынып оқушыларының ата-аналары. Осыған байланысты сынып жетекші ең бірінші сынып ата-аналар төрайымымен және сынып ата-аналарымен тығыз байланыста болуы керек. Кез келген мәселенің жауабы ата-аналармен шешімін табуға тиісті. Осы жоспарды барлық сынып жетекшілері бұл мәселені бірлесіп дұрыс жолға қоя білсе, көптеген жұмыстарымыздан жеңілдіктер байқалар еді. Осыған байланысты көптеген ата-аналар сынып жетекшінің ай сайын өткізетін ата-аналар жиналысына келмей де жатады, оқушының ата-анасымен қалай байланыс жасау керектігі жайлы шешілетін көптеген жолдары бар.

Сонымен қатар мектеп психологы ретінде психологиялық-педагогикалық тұрғыдан берілетін төмендегі 14 кеңес берілді.:

1. Таңертен (не түсте) сабаққа барарында баланы жайлап қана оятыңыз. Сіздің биязы үніңіз бен күлкіңіз-ақ ұйқысын ашуы тиіс. Кешегі бір теріс қылықтарын айтып, басқа түкке тұрмайтын нәрсеге жүйкесін жұқартпаңыз. Тамағын ішпей жатып ұрыс-керіс ұйымдастырмаңыз.
2. Егер балаңыз сабақтан кешігетіндей болып жатса, онда «Бол да болдың!» астына алып айғайламаңыз. Оны ертерек оятпаған өзіңіз кінәлісіз.
3. Баланы сабаққа (әсіресе таңертен) ашқұрсақ жібермеңіз;
4. «Бұзық болма!», «Қисалаңдамай тыныш жүр!», «Бүгін 2 алсаң құртамын!» деген ескертулерді жиі айта бермеңіз. Керісінше, оған жылу сыйлап, жақсы баға алып келуіне тілектестік білдіріңіз;

5. Есіктен кірмей жатып, «Бүгін қандай баға алдың?» деп бас салып балаңызды сұрақтың астына алмаңыз. Мектептен келген балаңызды көңілді қарсы алыңыз, оның сабақтан шаршап келгенін ескеріңіз. Егер бала әлденеге ренжіп келсе, бірдеңені айтпақшы болса, «сені тындауға уақытым жоқ» демей, арнайы көңіл бөліп, мұқият тыңдаңыз;
6. Бала бірдеңеге ашуланып жүрсе, үндемеңіз. Сабасына түскен соң, ол болған жайды өзі-ақ айтады;
7. Бала бірдеңеге қылығы үшін мұғалім сізді шақыртып алса, өзара әңгімеге баланы қатыстырмаңыз;
8. Мектептен келе сала баланы отырғызып қойып сабаққа дайындалтпаңыз. Олар да 2-3 сағат ойнап, демалған жөн, түсте ұйықтап тынықсын. Бесін мезгілі-сабаққа әзірленудің сәтті кезі.
9. Бір мезгілдіе барлық сабаққа әзірлену талап етпеңіз. Әр сабаққа әзірленген кезде үзіліс жасау дұрыс;
10. Сабаққа әзірленіп жатқан баланың желкесінен төніп тұрмаңыз. Дөрекі сөйлемеңіз. Одан да көмектесіп, бірлесіп дайындалыңыз.
11. «Егер, сен, осы сабақты орындамасаң!» деп басталатын тәртіпке шақыру баланың жүйкесіне әсер етеді. Одан да өзіңіз кірісіп, жайлап жетектеп отырыңыз.
12. Күнде жарты сағат ештеңеге алаңдамай балаларыңызбен емін-еркін, жақын тартып әңгімелесіп тұрыңыз.
13. Балаңыздың көңіл-күйі нашар болса, онда бірден назар аударыңыз. Ол сабақтан зорығуы мүмкін.
14. Егер балаңы айтқаныңызды тындамайтын болса, онда ұстазымен, психолог маманымен, дәрігермен кеңесіңіз. Халық даналығында: «Баланы 5-ке дейін патшандай көтер, 15-ке дейін құлындай жұмса, 15-тен кейін досындай сыйла,» - деген керемет ұлағатты нақыл бар. Соны әрдайым басшылыққа алыңыз. Бала бойындағы жағымсыз мінез-құлықтар үнемі есепке алынса; ата-ана мен мұғалім бірлікте болып, баланың жақсы, жағымды істерін ылғи марапаттау қажет. Қоршаған ортадағы теріс әрекеттерден үнемі сақтандырып отырса, мұғалім мен ата-ана әрқашан сергектік, шыдамдылық танытып, жан жылуын беріп, шеберлік көрсете білсе, онда балаларымыз өзімшіл болмай, қиындықтан қашпай, міндетті мен парызын орындайтын ұрпақ болары анық.

Ата-аналарға арналған этикалық кодекс

1. Мектеп білім ошағы екенін есте ұстаңыз.
2. Мұғалімнің қоғамдағы рөлін бағалаңыз, қолдау көрсетіңіз.
3. Бала тәрбиесі тек мұғалімнің ісі емес, ортақ іс екенін ұмытпаңыз.
4. Мектеп туралы, мектепте болған жағдай туралы анық-қанығына көз жеткізбей тұрып, бөгде орындарға таратпаңыз.
5. Мектеп – балаңыздың екінші үйі екенін түсінсеңіз, өзіңізді де сол үйдің мүшесімін деп есептеңіз.
6. Мектепішілік және сыныптағы ата-аналар жиналысынан қалыс қалмаңыз.
7. Өз балаңыздың мектептен тыс уақыттағы өміріне аса үлкен жауапкершілікпен қараңыз.
8. Балаңыз сапалы білім алсын десеңіз оған мектепке қажетті құрал-жабдықтарын уақытылы әперіңіз.
9. Балаңыздың денсаулығы мен жеке басының тазалығына және киіміне жауапты қараңыз.
10. Өз уақытымен балаңыздың оқу процесін, күнделігін, дәптерін қадағалап отырыңыз.
11. Егер мектепке сабақ уақытында келсеңіз, сынып жетекшісін немесе балаңызды арнайы күту орнында күтіңіз.

12. Өз мүмкіндігіңізге қарай мектепте өтілетін, қала көлемінде өтілетін мерекелік шараларға, байқауларға қатысыңыз.

13. Өз еріктерімен әрбір ата-ана мектепке ұйымдастырушылық, ақпараттық және материалдық көмек көрсете алады.

14. Мектеп ішінде, сыныпта бола қалған қиын мәселелі жағдайларда оны мынадай тәртіппен шешуге тырысыңыз:

О. Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебінде 2024 жылдың желтоқсан айының 7-і күні 5 «А», «Б» сынып оқушыларымен «Менің мектептегі сезімім» тақырыбында тренинг жүргізілді. Тренинг мақсатымен жұмыс түрімен таныстырылып, сабақта өзін-өзі ұстауларын, сыныптастарымен қарым-қатынасы бақыланды. Сынып оқушылары мектептегі сезімдерін ашық айтты.

«Танысу» жаттығуы. Әрбір оқушы өз есімін айтып, есімінің бірінші әрпіне өзінің бойындағы үш қасиетін айтады. Мысалы: Менің есімім Ақелік – ақылды, арманшыл, адамгершілігім мол. Шеңбер бойымен тренингке қатысушылар өздерін таныстырып өтеді. Осы аталып кеткен бойларыңыздағы қасиеттеріңізді естеріңізден шығармауларыңызды сұралды. Допты беру арқылы сұрақтар қоямын. Соларға жауап берді.

«Әріптер арасындағы сөздер» Көптеген әріптердің арасында тұтас сөздер бар. Балалар тез оқи отырып, сол сөздердің астын сызуларыңыз керек. Оқушыларды топқа бөліп, алдарыңызға кітап, қоңырау және глобус берілді. Осыдан өздерінің қалауларыңыз бойынша ұнайтын затты таңдап топқа бөлінесіздер. Тапсырма Үлестірмелі суреттерді салынған парақтар әр топқа таратылды және ұстаздар сол суреттерге қарап, суретті сөйлету арқылы оқушы белсенділік көрсетті.

О. Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебінде 2024 жылдың желтоқсан айының 12-сіне 8 «А,Б», 9 «А,Б» оқушыларымен «Күйзелістен қалай арылуға болады?» тақырыбында тренинг өткізілді. Мақсаты: Оқушыларды күйзеліске қарсы тұра алуға қалыптастыру. Не нәрсеге болса да қарапайым көзбен, салқын қандылықпен қарау!

«Күлімдеу» жаттығуы

Күлімдеу-керемет бір күшпен әрбір адамда бар ішкі энергияның қорын ашады. Айнаның алдына тұрып, омыртқаңызды тік ұстаңыз, иықтарыңызды жазыңыз, басыңызды паңдана, тәкәппәлікпен жоғары көтеріңіз. Өзіңізге өзіңіз нұр сәулелі күлімдеңіз, қастарыңызды көтеріп, тап осы күйде 5 минут тұрыңыз. Жасанды түрде жақсы

көңіл-күй жасай отырып,бетіңіздің бұлшық еттеріне ықпал ете,сіз өзіңіздің жан дүниенің күйіне тікелей әсер етесіз. Ұйқыдан соң сіздің бейсанаңыз ашық болады, сондықтан да бұл тәсілді таңертеңгілік жасаған дұрыс. Сонда таңертеңнен кешке дейін тамаша көңіл-күйде боласыз! Күлімдеу кезіндегі бұлшық еттердің жайылуынан мұрын айналасындағы үшбұрышта эндорфин деген күлімдеу гармоны бөлінеді екен. Жақсы көңіл-күйдің себебі міне осында болып тұр. Оқушылар тренингті белсенділік танытты.

О.Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебімізде 2024 жылдың желтоқсан айының 21-і күні 10»А,Б» сынып оқушыларымен «Ашу-ыза билегенде не істеу керек?» атты тренинг өткізілді . **Мақсаты:**

-Оқушылардың агрессивті сезімдерін қауіпсіз күйде айтуға үйрету;

-Рефлексивті механизмді белсендіру;

« **Көрме**» жаттығуы **Мақсаты:** Адам өзінің жан дүниесіндегі жағымсыз энергиялар-ашу-ыза,агрессия, көреалмаушылық,табалау,қызғаныш және т.б.жұмыс жасауы.Ыңғайлы отырып, денеңізді дел-сал күйде ұстаңыз,3-4 рет терең дем алыңыз да көзіңізді жұмыңыз.Сіз кішігірім көрмеде жүрмін деп көз алдыңызға елестетіңіз.Ашуыңды келтірген сол адамға өз сезіміңді тежемей, бәрін айтып –айтып салған сәттерді елестетіңіз.Ол туралы ойыңызға не келді, бәрін бүкпей жеткізіңіз. Сіздің сезімдеріңіз ниеттеген істің бәрін жасауыңызды көз алдына келтіріңіз. [Іс-әрекетіңізді тежемеңіз,осы адамға не істегіңіз келеді

«Жасөспірім және қылмыс» тақырыбы бүгінгі күні маңызды болып саналады. Өкінішке орай кейбір жасөспірімдер қылмыс пен құқық бұзушылықтың арты неге әкеліп соғатынына аса мән бере қоймайды. Құқықтық мемлекетке қадам басқан шақта қоғамға саналы адам қалыптастыру - мемлекетіміздің басты міндеттерінің бірі болса, ол міндетті іске асыруға басты мақсат жасөспірімдерді жаңа рухта, жаңа көзқараста тәрбиелеуден айқын көрінеді. Жасөспірімдердің арасында құқық бұзушылықтың алдын алу мақсатында құқықтық сауаттылық пен құқықтық мәдениетті арттыру өте маңызды. Құқықтық сауаттылықты арттыру құқықтық тәрбиемен келеді. Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтың алдын алу – қоғамдағы қылмыстың алдын алудың аса маңызды шарттарының бірі. Осы орайда құқық қорғау органдарының тарапынан көптеген іс-шаралар атқарылып жатыр.

О.Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебінде атындағы 2024 жылы 07 желтоқсан күні «Құқық бұзушылықтың алдын алу» бойынша ата-аналар жиналысы болып өтті. Жиналыс барысында ата-аналарға жасөспірімдер арасында құқық бұзушылықтың алдын алу бойынша түсіндіру және ескерту жұмыстары жүргізілді. Ата-аналарға бала тәрбиесінде отбасылық қадағалау жасаудың маңыздылығы түсіндіріліп, түнгі сағат 10:00-ден кейін оқушыларға көшеде, ойын-сауық орталықтарында жүруге тиым салынатындығы ескертілді. Құқық қорғау органдарының өкілдері қала мектептерінде орын алған құқық бұзушылық әрекеттер туралы айта отырып, ата-аналарға келеңсіз жағдайлардың алдын алу жұмыстарын насихаттады. Ата-аналарға сұрақтар қойылып, ол сұрақтар бойынша нақты жауаптар берілді.

Қазіргі уақытта жасөспірімдердің арасындағы құқық бұзушылықтардың алдын алу өзекті мәселе. Құқық бұзушылық — бұл қоғамға зиян келтіретін және заң бойынша жазаланатын қоғамға қарсы әрекет. Жасөспірімдер арасында құқық бұзушылықтың алдын алуда құқытық сана мен құқықтық мәдениетті қалыптастыру негізгі басымдықтардың бірі. О.Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебінің оқушылар мен жасөспірімдер арасындағы құқық бұзушылықтың, аутодеструктивті мінез-құлықтың, зорлық-зомбылықтың, буллинг және кибербуллингтің алдын алу бойынша ата-аналар жиналысы болып өтті.

Мектептің психологы А.Сүлейменова буллинг, кибербуллинг туралы түсінік бере отырып, ата — аналармен сауықтыру жұмыстарын жүргізді.

Мектептің директоры Б.Дүйсенбаев балалардың сапалы біліммен қатар саналы тәрбие алуы үшін ұстаздардан бөлек ата-ананың да орны мен рөлі айрықша екеніне тоқталды. Сондықтан, өскелең ұрпақтың тұлға болып қалыптасуына қоғам болып үлес қосу әрдайым бірінші кезекте тұруы қажет. Мектеп ішкі тәртіп ережесі, «Бес терек» жобасы бойынша атқарылған жұмыстар ата-аналарға таныстырылды.

Мектептің ұжымы ата — аналар жиналысын ерекше дайындықпен ұйымдастырды.«Домбыра пати», » Жас суретшілер галереясы» , пәндік көрмелер, үйірме жұмыстары ата- аналарға ой салды.Оқушылардың бос уақытын тиімді пайдаланатын оңтайлы шешім деп білеміз .Кездесу барысында ата-аналар тарапынан ұсыныстар білдірілді.

О.Шораяқұлы атындағы №30 орта мектебінде «Ер балармен психикалық саулығын нығайту, тәртіпсіздіктің алдын-алу, жеке бас қауіпсіздігін сақтау» тақырыбында 7-8 сыныптардың ер балалармен мектеп педагог-психологы А.Сүлейменова кездесу өткізілді.

Мақсаты: оқушылардың психикалық денсаулығын нығайту, тұрақты эмоционалдық көңіл-күймен үйлесімді тұлғаны қалыптастыру.

«Суицидтің өршуі – қоғамға келген қатер» Ата – аналармен жиналыс өткізілді. Жиналсқа 98 ата – ана қатысты. Жасөспірімдердегі суицидалдық мінез-құлықтың себептері мен ерекшеліктері олардың тұлғалық тұрақсыздығынан туындайтындығы, қарама-қайшы сипаттар, ұмтылыстар, ағымдар бірге өмір сүруі, бір-бірімен күресуді үйрететіндігі туралы түсіндіру. Ата-анасымен және сыныптастарымен қарым-қатынасы дұрыс қалыптаспаған жасөспірім өзін жалғыз, бөтен және түсініксіз сезінеді. Бұған өмірді қараңғы етіп көрсететін түңілу сезімдері қосылады. Осылайша ауыр уайымдар пайда болады және түрлі депрессивтік күйлер туындайды.

«Жақсы көңіл-күйге шақырамыз» мұғалімдер арасында Тренинг мақсаты ұстаздардың эмоционалдық күйіп кетуінің алдын алу. 2025 жылдың 27 қаңтар айында 2-4 сынып оқушыларымен таным процестерін түзету дамытуға арналған жаттығулар ұйымдастырды. Мақсаты сыныпта үйлесімділік орнату, танымдық процесті дамыту, диагностика нәтижесі бойынша төмен деңгейді көрсеткен оқушыларды бақылау, оларға мектепке деген оң көзқарас қалыптастыруды үйрету; қолайлы әлеуметтік-психологиялық жағдай жасау және психологиялық көмек көрсету.

Міндеті білім алушылардың тұлғалық және зияткерлік дамуына ықпал ету, өзін-өзі тәрбиелеу және өзін-өзі дамыту қабілетін қалыптастыру;

Есте сақтау, зейін, ойлау процестерін дамыту, балада жағымды эмоцияны қалыптастыру, коммуникативті дағдыны орнату;

Тұлғасын психологиялық – педагогикалық зерделеу негізінде әрбір білім алушыға жеке тұрғыдан ықпал ету;

Психологиялық – диагностиканы жүргізу және білім алушылардың шығармашылық әлеуетін дамыту;

Психологиялық проблемаларды шешуде және оқу-тәрбие жұмыстарының қолайлы әдістерін таңдауда оқушылар мен ата – аналарға консультатциялық көмек көрсету.

Таным процестерін дамытуға арналған жаттығулар оқушылардың коммуникативті дағдыларын, танымдық белсенділіктерін психологиялық тренинг жолдарымен арттыруға бағытталған.

Тренинг барысында оқушыларға «миға шабуыл» әдісі «нейрон» жаттығуы, «фри» әдісі, «қандай жеміс екенің тап» ойыны, сергіту сәті ойнатылды оқушылар барлық тапсырмаға қызыға белсене қатысты.

«Суицид-қоғамдағы ірі проблемалардың бірі» тақырыбында тәрбие сағаты өткізілді. Мұғалімдер суицид туралы бейнедеріс көрсетті және кеңірек түсіндіру жұмысын жасады.

Суицид – адамның өз-өзіне қолданылатын аяусыз жаза, өз Меніне ашылған соғыс. Қазіргі босбелбеу жастар жоқшылыққа, қиыншылыққа төзе алмайды. Бос уақыттары көп, сабақ оқымайды, пайдалы заттармен айналыспайды, не жеймін, не киемін деп қайғырмайды, басына түскен проблемаларды жеңгісі келмейді.

Депрессияға, стресске шалдыққан адам, өзіне көңілі ешқашан толмайды. Өмірден түңіледі. Сондай – ақ жасөспірімдерді өзіне – өзі қол жұмсауға жеткізудің басқа да фактілері анықталды, жыл сайын әлемде 1 млн адам өз – өзіне қол салатындығы анықталды. Әлемде 20 секундта бір адам өлетіні де анықталып отыр.

Суицидтің шығу себептері:

Нарық экономикасына байланысты ең өзекті мәселе материалдық тұрмыстық қиыншылықтар;

Тұқым қуалаушылық фактілер;

Отбасылық ұрыс – керіс, ата – ананың ажырасуы, жалғыздық, махаббатта жолы болмау;

Дімкәс, денсаулық, психикалық сырқаттық, белсіздік пен бедеулік;

Қылмыстық жауапкершіліктен қашу, істеген ісінің ұяттығынан қорқыныш туралы мәлімет айтты. Оқушылар топтар бойынша суицид тақырыбында жоба қорғап, өз ойларын ортаға салды.

«Суицидтің өршуі – қоғамға келген қатер» Ата – аналармен жиналыс өткізілді. Жиналсқа 98 ата – ана қатысты. Жасөспірімдердегі суицидалдық мінез-құлықтың себептері мен ерекшеліктері олардың тұлғалық тұрақсыздығынан туындайтындығы, қарама-қайшы сипаттар, ұмтылыстар, ағымдар бірге өмір сүруі, бір-бірімен күресуді үйрететіндігі туралы түсіндіру. Ата-анасымен және сыныптастарымен қарым-қатынасы дұрыс қалыптаспаған жасөспірім өзін жалғыз, бөтен және түсініксіз сезінеді. Бұған өмірді қараңғы етіп көрсететін түңілу сезімдері қосылады. Осылайша ауыр уайымдар пайда болады және түрлі депрессивтік күйлер туындайды.

«Жақсы көңіл-күйге шақырамыз» мұғалімдер арасында Тренинг мақсаты ұстаздардың эмоционалдық күйіп кетуінің алдын алу.

Оқушылардың буллинг, кибербуллинг туралы жалпы түсінігін қалыптастыру арқылы жауапкершіліктерін арттыру, өзара сыйластық қарым-қатынасын орнату.

Семинар барысында оқушыларға бейнероликтер көрсетіліп, сұрақтар берілді. «Миғашабуыл» әдісі арқылы оқушылардың көзқарастарын біліп, ойғашақырылды. Жасөспірімдер арасында белең алып отырған тәртіпсіздіктерден сақтану жолдары айтылып, жағдаяттар ұсынылды. Буллингпен қоса жүретін Кибербуллинг (электрондық кеңістікте қудалау, онлайн қатыгездік) – бұл өзін-өзі қорғай алмайтын құрбанға қарсы бағытталған, электрондық жолмен әрекеттесу жолдарын қолданумен жалғыз немесе бір топ адам жүзеге асыратын ұзақ уақыт бойы жүйелі қуадалаудың, қасақана агрессияға толы әрекеттердің бір түрі. Бұл смс-хабарламалар, әлеуметті желілер, абыройды төгетін веб-парақшалар ашу немесе қорлайтын, тілтигізетін бейнеконтент жариялау арқылы, т.б. жолдармен жасалатындығы түсіндіріліп, интернет желісін қолдану шарттары айтылды.

Білім берудегі психологиялық дағдыларды қалыптастыруды білімдік орта құрумен қамтамасыз ету. Мұғалім өзінің кәсіптік деңгейін жоғары дәрежеге көтеру үшін өзіне-өзі сенімді болуы керек. Сыртқы ортадан ешқандай көмек күтпеуі керек. Өзінің болашағына мақсат қойып, оны орындау үшін өз білімін жетілдіру керек. Жеке басының кәсіптік деңгейіне өзіндік қорытынды жасап отырса, ерте ме, кеш пе өзі жеткен жетістіктері мен қиыншылықтарының негізінде мемлекетіміздің мұғалімдердің алға қойған талаптарын орындауда өзіне одан әрі талап қойып, өзін үлкен мақсаттарға жетелейді. Мұғалімнің өз мақсатына жету үшін әрине мектеп психологы әсер етеді.

Психологтың жұмысы шығармашыл, қызықты және ең алдымен өз жұмысыңды, оқушыларды жақсы көру керек, оларға жылу және жақсылық беру керек. .

Психолог - өте айқын жеке дара, қызықтыра білетін, өзін-өзі көрсетуге жол іздейтін тұлға болу керек. Сол кезде ғана оқушыларды, мұғалімдерді, ата-аналарды өзіне тарта біледі және де өз жұмысына қанағаттанады.

Мектеп психологы

А.Сүлейменова